

N:o 86.

Af herrar **E. Hammarlund** och **F. Berg** i Stockholm, om löneförbättring åt ordinarie lärare och lärarinnor vid rikets folkskolor.

I Kongl. Maj:ts till årets Riksdag afgifna proposition n:o 1 angående statsverkets tillstånd och behof begäres för beredande af dyrtidstillägg åt vissa statens tjenstemän och betjente ett förslagsanslag på något öfver 4^{1/2} millioner kronor.

Då den vid folkskolorna tjenstgörande lärarepersonalen åtnjuter sin aflöning dels af staten och dels af kommunen, är densamma icke inbegripen bland de tjenstemannakårer, hvilka i propositionen afses. Men då denna kår, såsom varande en bland de allra lägst aflönade, synes oss böra i främsta rummet komma i fråga, då det gäller en löneförbättring, drista vi på detta sätt fästa Riksdagens uppmärksamhet på angelägenheten af någon förbättring i dess ställning, helst en sådan, enligt vår mening, skulle blifva af allra största betydelse, icke blott för kårens medlemmar personligen, utan ännu mer för sjelfva folkskolan och hennes utveckling.

»Vill man höja skolan — yttrade en gång i Riksdagen den om vår folkbildning så högt förtjente ecklesiastikministern F. F. Carlson — »har man två stora medel att tillgripa: att höja lärarens bildning och att förbättra hans villkor, hvilka båda medel med hvarandra stå i oskiljaktig förening.»

Den tid synes oss nu vara inne, då det senare af dessa båda medel bör komma till användning.

Vid 1885 års riksdag höjdes minimilönen för ordinarie lärare och lärarinna vid folkskola från 500 till 600 kronor. I afseende på denna lön har sedan ingen annan förändring egt rum, än att år 1891 fastställdes ett ålderstillägg å 100 kronor att utgå efter fem års oförvitlig ordinarie tjenst-

göring och år 1898 ett andra ålderstillägg, likaledes å 100 kronor, att utgå efter tio års oförvitlig ordinarie tjänstgöring. Men lägsta lagliga begynnelselönen, hvilken nästan öfverallt äfven är den *faktiska* begynnelselönen, står allt fortfarande vid samma belopp eller 600 kronor. Och dock hafva under tiden lefnadskostnaderna i högst betydlig grad stegrats och i jembredd dermed inkomsterna för arbetare af skilda slag temligen allmänt och i afsevärd mån ökats.

Om folkskolan fortfarande skall kunna behålla och draga till sig goda arbetskrafter, blir sålunda nödigt, att den nuvarande grundlönen höjes. Detta är ock så mycket mer i sin ordning, som den stått qvar vid samma belopp i 14 år, under det den förut i regeln höjts hvar tionde år (år 1864 till 400 kronor, år 1874 till 500 och år 1885 till 600 kronor).

Vidtages icke en sådan höjning, så måste oundvikliga följden af de stegrade lefnadskostnaderna blifva den, att lärarens ställning blir *sänre*, än den varit, hvilket åter måste medföra, att folkskolan i sin helhet kommer att sjunka tillbaka i stället för att gå framåt.

Då vi nu upptaga denna fråga, torde till en början böra lemnas en kort redogörelse för

lärarekårens åsigter och önskningsar

i afseende på lönefrågan.

I samma mån som prisstegringen å alla förnödenheter fortskridit, hafva från lärarekårens sida framkommit allt starkare önskningsar om, att något måtte göras för lindrande af dess betryck. Inom Sveriges allmänna folkskollärareförening, som inom sig rymmer inemot 6,000 af kårens medlemmar, har ock upprepade gånger frågan härom varit under behandling. Sedan det i slutet af förlidet år blef känt, att ett förslag om dyrtidstillägg för statens tjänstemän vore att vänta, ansåg sig därför nämnda förenings centralstyrelse böra utsända ärendet till allmän behandling inom föreningens 230 särskilda krets-föreningar, spridda i alla delar af landet. Dervid begärde centralstyrelsen svar på följande frågor:

1. Anses tiden vara inne för en framställning till statsmagterna om ny lönereglering för folkskolans lärarepersonal?
2. Hvad bör i så fall för närvarande lämpligen begäras?

3. Hvilka skäl anser kretsen böra andragas till stöd för en dylik framställning?

4. Huru stora äro inom kretsens område i allmänhet lefnadsomkostnaderna för en lärarefamilj om 5 personer:

a) på landsbygden?

b) i stad (eller med stad jemförligt samhälle)?

5. Till huru stort belopp uppgå i allmänhet inom kretsens område en lärares öfriga nödvändiga utgifter (ränta och amortering å studieskuld, skatter, bokinköp m. m.)?

6. Till hvilket belopp kan inom kretsens område den årliga inkomsten i medeltal beräknas:

a) för manliga grofarbetare?

b) för manliga yrkesarbetare?

c) för bokhållare, arbetsförmän och med dem jemförliga personer, anställda i handel, yrken och näringar?

d) för personer, hvilka med hänsyn till utbildning kunna anses ungefärligen likställda med folkskollärare? (Deras titlar angifvas.)

e) { (Här angifvas andra grupper af personer, som inom kretsområdet äro

f) { mera allmänt representerade och hvilka kretsen anser böra upptagas.)

o. s. v.

Den första frågan har, såsom man af rådande förhållanden kunnat vänta, *enhälligt* besvarats med ja.

Beträffande det belopp, som ansetts för närvarande lämpligen böra begäras, hafva flera olika förslag blifvit framställda. En medeltalsberäkning af kretsarnes svar gifver till resultat en grundlön af 837 kronor och en slutlön af 1,207 kronor, hvilket, med någon utjemning nedåt, kan anses innebära, att man i allmänhet önskar en anhållan om begynnelselörens höjande till 800 kronor samt om ökande af de nuvarande ålderstilläggen med 100 kronor hvardera, så att lönen efter fem års oförvitlig ordinarie tjänstgöring skulle utgå med 1,000 och efter tio års dylik tjänstgöring med 1,200 kronor, allt förutom nuvarande naturaförmåner (bostad, vedbrand och kofoder).

Af de skäl, hvilka enligt kretsarnes åsigt tala för en dylik löneförbättring, må följande sammanfattning lemnas:

Så godt som enstämmigt har anförts, att den nuvarande minimilönen aldrig varit tillräcklig för beredande af anständig bergning åt en medelstor lärarefamilj (å exempelvis 5 personer); och med fullständig enighet har framhållits, att nämnda minimilön numera, sedan lefnadsomkostnaderna i högst betydlig grad stigit, är för ändamålet alldeles otillräcklig.

Ganska allmänt framhålles, att de blifvande lärarnes utbildning för sitt kall nu kräfver väsentligt större ekonomiska uppoffringar än förr, dels emedan seminariernas inträdesfordringar faktiskt blifvit höjda, dels emedan sjelfva seminarietiden för dess genomgående ökat, och dels slutligen emedan de

årliga utgifterna för vinstandet vid seminarierna på grund af de ökade lefnadskostnaderna äro väsentligt större än förr. Men denna fördyrade utbildning förorsakar i de flesta fall, att den skuldbörda, som läraren under sin tjänstetid har att förränta och om möjligt amortera, numera uppgår till så afsevärdt belopp, att särskildt med nuvarande höga räntefot en ej ringa del af den knappa lönen på detta sätt uppslukas.

Under framhållande af de i flera hänseenden stegrade kraf, som numera ställas på läraren och hans verksamhet, och under erkännande af dessas berättigande hafva flera kretsföreningar med styrka betonat vigten och behovet af ökad fortbildning för den redan i tjänst inträdde läraren, men på samma gång nödgats beklaga, att ett stort antal lärare af ekonomiska skäl se sig ur stånd att begagna de tillfällen till fortsatta studier, som eljest stode dem till buds, ja, från ej få håll klagas till och med deröfver, att lärarne ej ens haft råd att anskaffa för sin fortbildning erforderliga böcker.

Ett anspråk, som i ökad grad ställes på läraren, nemligen att han skall helt egna sig åt sitt kall, har likaledes från flera håll anförts i sammanhang med erkännandet af dess berättigande i och för sig. Ja, många kretsföreningar anförä ock, att lärarekallet till följd af stort barnantal, många klasser, ogynsamma hygieniska förhållanden samt ökade kurser och ökad lästid så helt lägger beslag på lärarens arbetskraft, att ingenting af denna återstår för andra sysselsättningar. Men med bitterhet eller under uttryckande af synnerlig ledsnad har tillika framhållits, att anspråken på undvikande af störande bisysslor under nuvarande förhållanden icke kunna tillerkännas berättigande eller i alla händelser icke kunna efterkommas. Enär biförtjenster ofta med nödvändighet erfordras för familjens uppehälle och för besörjandet af öfriga oundvikliga utgifter, såsom skatter, ränta och amortering af studieskuld m. m. Från ej få orter anføres emellertid, att tillfällen till biförtjenst alldeles saknas, eller att de lemna endast obetydlig inkomst.

Såsom ett ytterligare skäl för höjning af minimilönen har åberopats den omständigheten, att under år 1899 ett stort antal städer och äfven några enstaka landsbygdskommuner funnit sig böra genom afsevärda löneförhöjningar bereda sina lärare en förbättrad ekonomisk ställning. I sammanhang härmed har från flera håll anförts, att lefnadskostnaderna å landsbygden och i synnerhet inom ett stort antal industri- och stationssamhällen m. m. uppgå till samma belopp som i de mindre och medelstora städerna, och att därför en löneförhöjning äfven å landsbygden vore i hög grad af behöfvat påkallad. För möjliggörande af en sådan allmän löneförhöjning äfven för *landsbygdens* lärare är emellertid en ökning af statsbidraget alldeles nödvändig. I fråga om dem låter det sig nemligen icke förutsätta, att kommunerna sjelfva skola se sig i stånd att, utan ökad hjälp från statens sida, bereda sina lärare nödig löneförbättring.

Det har gifvetvis icke kunnat undgå kretsföreningarnes uppmärksamhet, att — medan ordinarie folkskollärares minimilön under mer än 14 år icke undergått annan förändring, än att två ålderstillägg å 100 kr. blifvit fastställda att utgå efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring — icke blott lefnadskostnaderna högst betydligt stegrats, utan äfven inkomsterna för arbetare och löntagare af skilda slag i väsentlig mån ökats, så att folkskollärarnes aflöning numera ansevärt understiger samtliga andra löntagares med motsvarande utbildning, ja, till och med å flera ställen icke ens uppgår till belopp, motsvarande den aflöning,

som åtnjutes af personer med betydligt ringare utbildning och utbildningskostnader. Billigheten synas därför kräva, att en af tidsomständigheterna och behovet påkallad löneförbättring kommer folkskolans lärare till del. Men äfven omtanken om skolan och dess verksamhet bjuder med nödvändighet, att en sådan åtgärd viddages. Lärarens arbete är redan i sig sjelft af synnerligen ansträngande och nervslitande natur, och om dertill kommer ett oafåtligt bekymmer och en ständig oro för familjens uppehälle, kan arbetet icke utföras såsom sig bör, hvarjemte lärarens krafter, energi och intresse löpa fara att i förtid alldeles förslappas.

Af flera kretsföreningar har framhållits, att den lärarebrist, som numera onekligen gifver sig till känna å platser med minimilön — i synnerhet der förhållandena i öfrigt äro ogynsamma — väsentligen har sin grund just i aflöningsförmånernas otillräcklighet och derfor icke kan undanrödjas på annat sätt än genom aflöningshöjande. I samband dermed anföres, att den industriella utvecklingen och andra förhållanden under senare tider hafva på andra områden beredt tillfällen till en i ekonomiskt afseende långt bättre utkomst, än hvad folkskollärarekallet skänker, och att man just derigenom — för så vidt folkskollärarlönerna ej afsevärdt höjas — löper fara, att de bättre krafterna undandragas folkskolan, hvars lärarekår till följd häraf och till påtaglig skada för folkskolan och dermed för hela vårt folk komme att rekryteras med för kallet undermåliga personer.

Några kretsföreningar hafva såsom skäl för en löneförbättring anført, att folkskollärarlönerna i flera andra länder, exempelvis Danmark, Tyskland och England, äro betydligt större än i Sverige.

Slutligen hafva kretsföreningarne fäst sin uppmärksamhet dervid, att statskassans ställning mycket väl synes medgifva en löneförbättring, samt att vid 1900 års riksdag framställningar helt visst komme att göras om löneförbättringar för embets- och tjänstemän af skilda kategorier, hvilka samtliga äro åtminstone relativt bättre aflönade än folkskolans lärare.

Hvad dernäst angår kretsarnas svar rörande lefnadskostnaderna för folkskollärare äfvensom rörande inkomstförhållandena för vissa andra personer, hafva dessa svar underkastats statistisk bearbetning af sakkunnig person, och återgifves hans sammanfattning i bilagan litt. A) till denna motion.

Af utredningen framgår, att en folkskollärares årsutgifter beräknats till följande medelbelopp:

	Landsbygden:	Städerna:	Medeltal i riket:
Lefnadskostnader (utom till bostad och ved) för lärare-			
familj af 5 personer	1,098	1,373	1,174
Öfriga nödvändiga utgifter	308	345	318
Summa	1,406	1,718	1,492

Enligt det från kretsföreningarna ingångna statistiska materialet skulle för manliga grofarbetare årsinkomsterna kunna i medeltal beräknas till 719

kronor, för manliga yrkesarbetare till 1,061 kronor och för kategorien bokhållare, arbetsförmän och dylika till 1,505 kronor.

Denna utredning gifver vid handen, att de belopp, som af lärarekåren blifvit föreslagna, äro särdeles måttligt tilltagna och kunna anses väl motiverade.

Emedan den kår, som här afses, är så talrik, skulle emellertid, enligt verkställda beräkningar, ett fullständigt genomförande af lärarepersonalens löneprogram medföra för staten en ökad utgift af något öfver 1¹/₂ million kronor. Under sådana förhållanden hafva vi ansett oss böra begränsa vårt yrkande till det önskningsmål, som i *främsta* rummet synes oss påkalla en lösning, nemligen

grundlönens höjande

från det belopp, vid hvilket den stått allt sedan 1886 års början, eller 600 kronor, till 800 kronor.

Med bibehållande af de nuvarande två ålderstilläggen å hvardera 100 kronor skulle alltså enligt vårt förslag lönen för ordinarie lärare eller lärarinna blifva 800 kronor, efter fem års oförvitlig tjenstgöring såsom ordinarie 900 kronor och efter 10 års dylik tjenstgöring 1,000 kronor — allt förutom nuvarande naturaförmåner eller ersättning derför.

För extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolan är för närvarande ingen minimilön fastställd, utan har man beträffande dem inskränkt sig till den bestämmelsen, att, för så vidt statsbidrag till deras aflöning skall erhållas, lönen måste utgå med minst 500 kronor. Med grundlönens höjande för ordinarie lärare och lärarinna torde böra följa, att äfven beträffande detta belopp någon liten förändring göres. Men härmed torde lämpligen kunna anstå, till dess hufvudfrågan vunnit sin lösning, hvadan något förslag i detta afseende ej nu af oss framlägges.

I fråga om

kostnadernas bestridande

hafva vi icke ansett oss böra yrka någon ändring i nu gällande bestämmelser, enligt hvilka såväl till den kontanta minimilönen som till ålderstilläggen staten bidrager med två tredjedelar och skoldistriktet med en tredjedel.

Visserligen tala enligt vår åsigt synnerligen viktiga skäl för en sådan ändring i nu bestående förhållanden, att — på sätt blifvit närmare utveckladt i en af undertecknad Hammarlund år 1896 inom Andra Kammarerna väckt motion — ålderstilläggen utgå helt och hållet af statsmedel, men denna fråga torde lämpligen böra lösas för sig, hvadan den ej vidröres i denna motion.

Genom bibehållande af hittills gällande proportion skulle skillnaden mellan de nuvarande beloppen i fråga om lön och statsbidrag samt de af oss föreslagna blifva följande:

	Enligt nu gällande bestämmelser.		Enligt vårt förslag	
	Lön:	Statsbidrag:	Lön:	Statsbidrag:
för lärare med mindre än 5 tjenstår	600	400	800	533,33
för lärare med 5 tjenstår	700	466,67	900	600
för lärare med 10 tjenstår	800	533,33	1,000	667,67

För att kunna beräkna de ökade kostnader för statsverket, som genomförandet af vårt förslag skulle medföra, måste man hafva en uppgift på lärareantalet.

Vid 1898 års slut uppgick antalet lärare och lärarinnor, som tjenstgjorde vid den egentliga folkskolan, till 7,238
 Härifrån böra emellertid frånräknas följande två kategorier, som ej inbegripas i den löneroglering, som afses i denna motion:

extra ordinarie lärare och lärarinnor	446	
biträdande lärare och lärarinnor (i löneförmåner likställda med småskollärarinnorna)	491	937
		<u>Återstå 6,301</u>

Sedan 1898 års slut hafva naturligtvis ytterligare åtskilliga ordinarie lärare och lärarinnor tillkommit, men å andra sidan får beräknas, att i allmänhet omkring 250 ordinarie läraretjenster stå otillsatta. Vid en beräkning af kostnaderna torde man alltså, utan risk att räkna för lågt, kunna hålla sig till siffran 6,300, hvilket är 600 mera än år 1895, då en exakt uppgift å ordinarie lärarepersonalens antal förelåg.

Af den ifrågasatta förhöjningen i grundlönen skulle 133 kronor 33 öre komma på statsverket. Med ett beräknadt antal af 6,300 ordinarie lärare och lärarinnor skulle alltså genomförandet af den af oss åskade löneförbättringen kräfva en ökad statsutgift af 840,000 kronor.

Ifrågavarande belopp utgör visserligen en ganska aktningssjudande summa, men ingen torde kunna säga annat, än att det skulle vara särdeles

väl användt. Det ändamål, som dermed skulle främjas, hör obestriddigen till samhällets förnämsta och viktigaste. Att lätta det ekonomiska betryck, hvori vårt lands folkskollärare i allmänhet lefva, är i sjelfva verket att undanröja ett af de allra svåraste hindren för deras magtpåliggande verksamhet, och de utgifter, som ett bifall till vårt förslag skulle medföra, måste följaktligen räknas till de mest produktiva, hvaröfver Riksdagen har att besluta.

I sammanhang härmed tillåta vi oss påpeka, att, äfven om vårt nu framlagda förslag vunne bifall, Sveriges folkskollärare detta oaktadt skulle i afseende på sina ekonomiska villkor fortfarande komma att stå tillbaka för sina yrkesbröder i flera andra land. Till belysning häraf hänvisa vi till den på gällande lagbestämmelser grundade sammanställning af folkskollärares löneförmåner i åtskilliga stater, hvilken blifvit på uppdrag af centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskollärareförening uppgjord af en dess medlem och såsom bilaga litt. B) åtföljer denna motion.

Slutligen torde äfven böra med några ord vidröras den inverkan på

folkskollärares pensionskassor,

som förslaget genomförande skulle komma att få. Med lörens höjande till 1,000 kronor efter tio års ordinarie tjänstgöring följer enligt gällande pensionsreglemente, att delaktighetsbeloppet i folkskollärares pensionsinrättning, som nu är lägst 800 kronor, skulle för alla tjänster sättas till 1,000 kronor, hvaraf åter blefve en följd, att hel pension för folkskollärare skulle utgå med 750 kronor samt enkepensionen med 200 kronor.

Folkskollärares pensionskassor hafva under de senaste 14 åren utvecklats på följande sätt:

Folkskollärares pensionsinrättning.

	År 1884:	År 1894:	År 1898:
Antal delegare	4,724	5,707	6,233
Antal pensionärer	814	1,128	1,205
	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Pensioneringssumma	332,860	488,569	562,491
Inkomster	737,905	972,412	1,024,876
Deraf årsafgifter	166,988	214,669	235,863
Kapitalbehållning	4,457,915	8,792,014	10,601,718

Folkskollärarnes enke- och pupillkassa.

	År 1884:	År 1894:	År 1898:
Antal delegare	3,527	4,666	4,997
Antal pensionärer	205	513	632
	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Pensioneringssumma	28,941	73,349	87,436
Inkomster	182,902	305,609	339,627
Deraf årsafgifter af delegarne	75,002	108,631	118,030
Kapitalbehållning	1,149,517	3,091,839	4,051,715

Såsom här af framgår, befinna sig båda dessa kassor i en god ställning.

Hvad särskildt angår enke- och pupillkassan, har en af sakkunnig person verkställd utredning af hennes ställning gifvit vid handen, att hon redan för tio år sedan hade ett kapitalöfverskott af nära en million kronor, beroende derpå, att antalet årligen nytillkommande pensionärer i verkligheten uppgått till endast omkring hälften af det vid kassans upprättande beräknade antalet. Ännu 24 år efter kassans tillkomst uppgår hela den årliga pensioneringssumman icke på långt när till det belopp, som af delegarne sjelfva årligen erlägges, och det samlade kapital, hvarå ränta inflyter, utgör öfver 4 millioner kronor. Någon förhöjning i statsbidraget till enke- och pupillkassan har därför icke satts i fråga vid föregående lönerogleringar, och äfven nu bör en höjning i lönen kunna ske, utan att kassan får andra ökade tillgångar än dem, som i följd här af komma att erhållas från delegarne sjelfva — helst de senare årens räntestegringar naturligtvis äfven medfört ökade inkomster för kassan.

Beträffande folkskollärarnes pensionsinrättning beslöt Riksdagen år 1885 en höjning af delaktighetsbeloppet från 600 till 700 kronor utan ökning i statsbidraget. Men då år 1898 beslut fattades om ett andra ålderstillägg, hvarigenom lägsta delaktighetsbeloppet höjdes från 700 till 800 kronor, ansåg Kongl. Maj:t, att af denna anledning statsbidraget till folkskollärarnes pensionsinrättning borde höjas med 50,000 kronor, hvilket ock blef Riksdagens beslut.

Sedan dess har en allmän räntestegring inträdt. Med beräkning af endast $\frac{1}{2}$ procents ränteförhöjning skulle å det nu samlade kapitalet — något öfver 10 millioner kronor — vara att motse en förhöjd inkomst för pensionsinrättningen af öfver 50,000 kronor årligen.

För att man emellertid må vara alldeles säker, att pensionsinrättningens ställning icke på ringaste sätt äfventyras, föreslå vi en höjning i statsbidraget efter samma grunder som den år 1898 beslutade, d. v. s.

med 10 procent af det belopp, hvarmed det totala delaktighetsbeloppet genom vårt förslag komme att höjas. Som den totala höjningen i hela delaktighetsbeloppet blir ungefär 1,2 millioner kronor, föreslå vi alltså en höjning i det såsom bidrag till folkskollärarnes pensionering nu utgående statsanslaget med 120,000 kronor.

Om vårt förslag godkännes, bortfaller naturligtvis det i kongl. kungörelsen den 28 maj 1898 förekommande öfvergångsstadgandet, hvilket då blir obehöfligt. För alla lärare och lärarinnor — äfven de, som tillträdt ordinarie befattning före den 1 januari 1899 — skulle derefter såväl första som andra ålderstillägget utgå från början af ett kalenderår.

Men det blir då af vigt, att

ett förtydligande i det nuvarande stadgandet

eger rum, så att detta erhåller en sådan formulering, att icke en ordinarie lärare eller lärarinna måste tjenstgöra fulla *sex* år för att få det första ålderstillägget och följaktligen *elfva* år för att få det andra.

Enligt nuvarande bestämmelser skola de fem och tio tjänstären räknas »från och med början af kalenderåret närmast efter det, *hvarunder* läraren eller lärarinnan såsom ordinarie *tillträdt* folkskollärarebefattning». Ett stort antal lärare och lärarinnor tillträda som bekant ordinarie plats den 1 januari. Med en ordagrann tillämpning af stadgandet skulle den, som blifvit ordinarie den 1 januari 1889, icke få andra ålderstillägget från den 1 januari 1899, då han hade tio tjänstår, utan först från den 1 januari 1900. Detta har naturligtvis icke varit Riksdagens mening, och de försök, som af folkskoleinspektörer och länsstyrelser gjorts att så tillämpa stadgandet, hafva tillbakavisats af Kongl. Maj:t med stöd af öfvergångsstadgandet, i hvilket uttryckligen bestämmes, att andra ålderstillägget skall utgå från och med kalenderåret närmast efter det, då läraren eller lärarinnan *uppnår* tio ordinarie tjänstår.

Med borttagande af öfvergångsstadgandet torde följaktligen ett litet förtydligande i sjelfva hufvudstadgandet blifva behöfligt, så att tiden för folkskollärarnes ålderstillägg beräknas på samma sätt som i nuvarande öfvergångsstadgande äfvensom i de bestämmelser, hvilka gälla för småskollärarepersonalen, och hafva vi tillåt oss att äfven härom framställa förslag.

På grund af det anförda få vi vördsamt hemställa, att Riksdagen måtte besluta:

dels att godkänna följande förändrade bestämmelser angående aflöning åt ordinarie lärare och lärarinna vid folkskola att från och med år 1901 lända till efterrättelse, nemligen:

Ordinarie lärare eller lärarinna, som, efter undergången godkänd afgangsexamen från folkskollärare- eller folkskolläraryrkesseminarium, blifvit i föreskrifven ordning anställd vid folkskola, skall i årlig lön för åtta månaders eller 34 $\frac{1}{2}$ veckors undervisning åtnjuta minst åtta hundra kronor samt efter fem års oförvitlig tjänstgöring såsom ordinarie ett ålderstillägg å ett hundra kronor och efter ytterligare fem års oförvitlig tjänstgöring såsom ordinarie ett andra ålderstillägg å lika- ledes ett hundra kronor, skolande ålderstilläggen åtnjutas från och med början af kalenderåret närmast efter det, hvarunder det femte eller tionde tjänståret utgått;

dels att besluta den förändring i kongl. kungörelsen den 27 maj 1898 angående lönetillskott af allmänna medel för ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor, att från och med år 1901 lönetillskottet må utgöra

enligt § 1: högst 533 kronor 33 öre;

enligt § 2: 600 kronor; och

enligt § 3: 666 kronor 67 öre;

dels att för genomförandet af nu ifrågasatta löneförhöjning det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda anslaget för lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor må höjas med 840,000 kronor;

dels slutligen att, på det afven efter den kontanta lörens höjande till ett tusen kronor nu gällande bestämmelser angående folkskolläraernes pensionering må kunna tillämpas, det såsom bidrag till folkskolläraernes pensionering utgående statsanslaget må höjas med 120,000 kronor.

Stockholm den 27 januari 1900.

Emil Hammarlund.

Fridtjuv Berg.

I förestående motions syfte instämma:

<i>Ola Persson.</i>	<i>Ernst Carlson.</i>
<i>Axel Petri.</i>	<i>Per Jönsson,</i>
<i>Julius Centerwall.</i>	<i>Färeköp.</i>
<i>A. F. Liljeholm.</i>	<i>Nils Svensson.</i>
<i>David Holmgren.</i>	<i>Robert Eklundh.</i>
<i>Esbjörn Persson.</i>	<i>J. M. Johansson.</i>
<i>J. Bromée.</i>	<i>Carl Hj. Wittsell.</i>
<i>Aug. Henricson.</i>	<i>J. W. Spånberg.</i>
<i>A. L. Apelstam.</i>	<i>Joh Nydal.</i>
<i>M. Dahn.</i>	<i>Nils Andersson.</i>
<i>Hj. Sjövall.</i>	<i>J. A. Lundahl.</i>
<i>A. P. Johansson.</i>	<i>Arvid Kempe.</i>
<i>J. Persson.</i>	<i>Conrad Vahlquist.</i>
<i>J. Byström.</i>	<i>W. Styrlander.</i>
<i>A. Thylander.</i>	<i>Elof Biesert.</i>
<i>Gustaf Olofsson.</i>	<i>Carl Jansson.</i>
<i>Oskar Berg.</i>	<i>J. G. Spangenberg.</i>
<i>August Cervin.</i>	<i>Jakob Pettersson.</i>
<i>P. Waldenström.</i>	<i>Henric Öhngren.</i>
<i>Johan Olofsson.</i>	<i>S. M. Olsson.</i>
<i>Oswald Emthén.</i>	<i>Sam. Söderberg.</i>
<i>S. H. Kvarnzelius.</i>	<i>Alfred Sandwall.</i>
<i>Johan Ericsson.</i>	<i>Lars Eriksson.</i>
<i>A. F. Broström.</i>	<i>S. J. Kardell.</i>
<i>Pehr Pehrsson,</i>	<i>G. Kronlund.</i>
<i>Åkarp.</i>	<i>C. J. Hammarström.</i>
<i>G. Lindgren.</i>	
-

Bilaga Litt. A.

Till Centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskollärareförening.

Till fullgörande af mig genom Centralstyrelsen meddeladt uppdrag får jag härmed öfverlemna följande i tabellform uppställda sammanfattning af från Sveriges allmänna folkskollärareförenings särskilda kretsar inkomna uppgifter rörande de genomsnittliga lefnadskostnaderna för folkskolans lärarepersonal äfvensom rörande inkomstförhållandena inom vissa andra samhällsklasser.

Stockholm den 20 januari 1900.

I. Flodström,

e. o. aktuarie i kongl. kommerskollegium, statistiska afdelningen.

Folkskollärares årsutgifter (i kronor). — Årsinkomster (i kr.) för män i andra samhällsställningar.

L ä n. (Lb. = Landsbygd. St. = Stad.)	Lefnadskostnader (utom till bostad och ved) för lärarefamilj af 5 personer.			Lärares öfriga nödvändiga utgifter.			Summa nödvändiga utgifter.	Uppgifven årlig medelinkomst för		
	Uppgifvet högsta medelbelopp.	Uppgifvet lägsta medelbelopp.	Allmänt medelbelopp.	Uppgifvet högsta medelbelopp.	Uppgifvet lägsta medelbelopp.	Allmänt medelbelopp.		Allmänt medelbelopp.	manliga grof-arbetare.	manliga yrkes-arbetare.
Stockholms stad	1,900	1,900	1,900	500	500	500	2,400			
Stockholms län . . . . . Lb.	1,300	1,000	1,129	400	200	300	1,429	800	1,100	2,250
St.	1,750	1,750	1,750	300	300	300	2,050	721	1,108	1,470
Upsala län . . . . . Lb.	1,400	873	1,129	594	231	345	1,474			
St.	1,730	1,500	1,577	594	250	365	1,942	729	1,139	1,507
Södermanlands län . . . . . Lb.	1,400	950	1,173	350	140	242	1,415			
St.	2,000	1,100	1,394	300	175	242	1,636	754	1,118	1,450
Östergötlands län . . . . . Lb.	1,400	1,000	1,135	460	200	325	1,460			
St.	1,700	1,200	1,368	525	300	412	1,780	668	1,111	1,698
Jönköpings län . . . . . Lb.	1,200	925	1,022	325	200	270	1,292			
St.	1,200	950	1,058	338	300	319	1,377	580	864	1,300
Kronobergs län . . . . . Lb.	1,055	800	940	483	300	377	1,317			
St.	1,399	1,399	1,399	483	483	483	1,882	700	910	1,240
Kalmar län . . . . . Lb.	1,350	900	1,072	371	200	260	1,332			
St.	1,450	1,100	1,220	300	200	255	1,475	715	1,020	1,410
Gotlands län . . . . . Lb.	1,403	988	1,096	475	285	339	1,435			
St.	1,200	1,200	1,200	285	285	285	1,485	800	1,175	1,492
Blekinge län . . . . . Lb.	1,500	730	1,106	400	250	337	1,443			
St.	1,700	1,160	1,406	572	250	401	1,807	686	982	1,558
Kristianstads län . . . . . Lb.	1,200	900	1,026	403	170	318	1,344			
St.	1,200	1,200	1,200	400	170	323	1,523	715	983	1,314
Malmöhus län . . . . . Lb.	1,363	885	1,070	500	200	331	1,401			
St.	2,000	1,000	1,449	500	270	399	1,848	664	993	1,552
Hallands län . . . . . Lb.	1,500	800	1,099	500	250	340	1,439			
St.	1,800	1,200	1,388	500	275	344	1,732	646	1,093	1,450
Göteborgs och Bohus län . . . . . Lb.	1,860	1,100	1,149	407	187	302	1,451			
St.	1,550	1,500	1,525	400	187	294	1,819	645	1,095	1,710
Elfsborgs län . . . . . Lb.	1,361	750	1,048	421	214	296	1,344			
St.	1,500	975	1,158	275	250	258	1,416	680	1,112	1,610
Skaraborgs län . . . . . Lb.	1,400	950	1,136	375	150	264	1,400			
St.	1,600	1,300	1,400	375	250	318	1,718	669	989	1,413
Vermlands län . . . . . Lb.	1,497	930	1,162	473	200	375	1,537			
St.	1,430	1,200	1,343	450	200	354	1,697	708	1,111	1,469
Örebro län . . . . . Lb.	1,500	914	1,146	335	115	238	1,384			
St.	1,600	1,600	1,600	450	450	450	2,050	736	1,063	1,555
Vestmanlands län . . . . . Lb.	1,200	1,000	1,100	300	100	217	1,317			
St.	1,200	1,200	1,200	300	300	300	1,500	713	1,100	1,475
Kopparbergs län . . . . . Lb.	1,350	1,000	1,094	400	170	289	1,383			
St.	1,400	1,100	1,250	375	300	338	1,588	831	1,169	1,519
Gefleborgs län . . . . . Lb.	1,200	900	1,037	470	200	314	1,351			
St.	1,500	900	1,226	470	275	391	1,617	817	1,038	1,533
Vesternorrlands län . . . . . Lb.	1,500	972	1,187	555	200	352	1,539			
St.	2,200	1,200	1,560	555	300	418	1,978	929	1,179	1,686
Jemtlands län . . . . . Lb.	1,368	1,000	1,189	350	300	313	1,502			
St.	2,000	2,000	2,000	300	300	300	2,300	819	1,150	1,413
Vesterbottens län (Umeåkretsen) . . . . . Lb.	1,000	1,000	1,000	275	275	275	1,275			
St.	1,350	1,350	1,350	275	275	275	1,625	750	1,350	—
Norrbottnens län (Öfverkalixkretsen) . . . . . Lb.	850	850	850	350	350	350	1,200			
St.	—	—	—	—	—	—	—	600	900	1,200
Landsbygden	—	—	1,098	—	—	308	1,406	—	—	—
Städerna	—	—	1,373	—	—	345	1,718	—	—	—
Riket	—	—	1,174	—	—	318	1,492	719	1,061	1,505

Anmärkningar till tabellen angående folkskollärarepersonalen.

Till ytterligare belysning af *folkskollärares* ekonomiska ställning äro i de från de särskilda kretsarne af Sveriges allmänna folkskollärareförening inkomna protokollen uppgifter lemnade beträffande årsinkomsterna äfven för personer i andra samhällsställningar. Af dessa uppgifter återgifvas följande här nedan:

Från **Stockholms län**: för stationskarlsförmän 800—900 kronor; öfverkonduktörer och konduktörer 800—1,500 kronor; lokomotivförare och vagnsmästare 1,200—2,400 kronor; stationsinspektorer 2,000—2,400 kronor; tullvaktmästare 1,000—1,200 kronor; tulluppsyningsmän 1,800 kronor; fyrmästare 1,500 kronor; lotsar 1,500—3,000 kronor; kronolänsmän 1,500—3,000 kronor.

Från **Upsala län**: för fanjunkare 1,700 kronor; bokförare 2,100 kronor; kassörer 2,100—2,750 kronor; landtbruksinspektorer 2,110 kronor; handelsföreståndare 2,560 kronor; kronolänsmän 1,500—1,900 kronor (utom extra inkomster).

Från **Södermanlands län**: för bokhållare 1,000—2,300 kronor; verkmästare 1,500—4,000 kronor; väfmästare 3,000 kronor; väflagare 3,000 kronor; landtbruksinspektorer 1,500—3,000 kronor; stationsskrifvare 1,790—2,000 kronor; stationsinspektorer 2,000 kronor; kronolänsmän 2,000—4,000 kronor.

Från **Östergötlands län**: för verkmästare 1,000—4,000 kronor; landtbruksinspektorer 1,200—3,000 kronor; handelsföreståndare 1,500—3,000 kronor; jernvägskonduktörer 1,700 kronor; lokomotivförare 2,000—3,000 kronor; stationsmästare 1,800—2,000 kronor; bruksbokhållare 2,000—4,000 kronor; kronolänsmän 1,500—3,000 kronor.

Från **Jönköpings län**: för lokomotivförare 1,200—1,600 kronor; stationsskrifvare 900—2,000 kronor; stationsmästare 1,100—1,600 kronor; stationsinspektorer 1,500—3,000 kronor (jemte naturaförmåner); organister 850 kronor; fanjunkare 1,160—1,200 kronor; musikanförare vid regementen 1,400 kronor; kronolänsmän 1,500—4,500 kronor; bankbokhållare 2,000 kronor; stadskassör 2,000 kronor.

Från **Kronobergs län**: för lokomotivförare 1,300—1,800 kronor; jernvägskonduktörer 1,200 kronor; stationsmästare 1,000—1,800 kronor; stationsinspektorer 1,200—2,000 kronor (jemte naturaförmåner); fanjunkare 1,000—1,800 kronor; kronolänsmän 1,000—3,000 kronor; bankbokhållare 2,400 kronor; döfstumlärare 1,800—2,400 kronor.

Från **Kalmar län**: för postiljoner 1,200 kronor; lotsar 1,000—2,000 kronor; kustvakter 1,500—1,800 kronor; tulluppsyningsmän 1,500—1,800 kronor; kustsergeanter 2,200 kronor (jemte extra inkomster); jernvägskonduktörer 1,500 kronor; lokomotivförare 1,500 kronor; stationsinspektorer 1,500—2,700 kronor (jemte husrum och ved); sergeanter 600—800 kronor; fanjunkare 1,315 kronor; landtbruksinspektorer 1,200—1,500 kronor; kronolänsmän 1,500—3,000 kronor (jemte naturaförmåner och extra inkomster).

Från **Gotlands län**: för lotsar 1,000 kronor; fyrvaktare 1,000 kronor; fyrmästare 1,200—1,600 kronor (jemte husrum, ved och lyse); tullvaktmästare 1,200 kronor; tulluppsyningsmän 1,500 kronor (jemte fri bostad); lokomotivförare 1,200 kronor; stationsinspektorer 1,200—1,500 kronor (jemte naturaförmåner); fanjunkare 1,450—1,500 kronor; kronolänsmän 1,500—2,000 kronor.

Från **Blekinge län**: för verkmästare 1,800—2,400 kronor; poliskonstaplar 975—1,175 kronor; polisöfverkonstaplar 1,425—1,625 kronor; banmästare 1,750 kronor; stationsföreståndare 1,500—1,980 kronor (jemte fri bostad och ved); bankbokhållare 1,200—4,000 kronor; kronolänsmän 1,000—2,275 kronor.

Från **Kristianstads län**: för kustvakter 1,182 kronor; kustsergeanter 1,500 kronor; stationsföreståndare 1,200—1,800 kronor; stationsinspektorer 1,600—3,000 kronor (jemte fri bostad och ved); landbruksinspektorer 1,700 kronor; kronolänsmän 1,500—3,000 kronor (jemte extra inkomster).

Från **Malmöhus län**: för banmästare 1,200—1,500 kronor; lokomotivförare 1,440—2,160 kronor; stationsskrifvare 1,100—1,800 kronor; stationsföreståndare 1,500—2,500 kronor; landbruksinspektorer 1,600—2,000 kronor; mejeriföreståndare 2,500—3,000 kronor; sparbanksbokhållare 2,000—3,000 kronor; postexpeditörer 2,500 kronor; kronolänsmän 1,500—2,500 kronor.

Från **Hallands län**: för lokomotivförare 1,420—1,680 kronor; banmästare 1,700 kronor; stationsinspektorer 1,500—2,500 kronor; kronolänsmän 2,500—4,000 kronor; postexpeditörer 3,015 kronor.

Från **Göteborgs och Bohus län**: för spinnmästare 2,000 kronor; väfmästare 3,000 kronor; poliskonstaplar 1,150 kronor; lotsar 1,000—2,000 kronor; kustvakter 1,200 kronor; farmaceuter 1,800 kronor; tullvaktmästare 1,200—2,000 kronor; kronolänsmän 3,000 kronor.

Från **Elfsborgs län**: för fanjunkare 1,000—1,500 kronor; jernvägsbokhållare 2,000 kronor; stationsinspektorer 1,600—2,000 kronor (jemte bostad, ved och lyse); verkmästare 1,800—4,000 kronor; landbruksinspektorer 1,500—2,500 kronor; kronolänsmän 1,500—2,800 kronor; landtmätare 2,800 kronor; postmästare 2,800 kronor.

Från **Skaraborgs län**: för mejerister 2,000 kronor; landbruksinspektorer 1,200—3,000 kronor; bankbokhållare 1,500—3,000 kronor; stadskassör 2,000 kronor; stationsföreståndare 1,300—2,500 kronor; kronolänsmän 1,800—5,000 kronor.

Från **Vermlands län**: för skogvaktare 800—1,000 kronor; öfverskogvaktare 1,600 kronor; trämassfabrikarbetare 2,000—3,000 kronor; smältare 2,000 kronor; gruffogdar 1,200—1,500 kronor; handelsföreståndare 1,000—2,000 kronor; banmästare 900—1,320 kronor (jemte fri bostad); stationsskrifvare 1,080—2,400 kronor; jernvägskontrollörer 2,400—3,300 kronor; gränsridare 1,100—1,600 kronor; tullstationsföreståndare 1,750 kronor; kronolänsmän 1,000—2,000 kronor.

Från **Örebro län**: för verkmästare 1,500—5,500 kronor; landbruksinspektorer 1,200—4,000 kronor; gruffogdar 2,000 kronor; grufförvaltare 2,000—4,000

kronor; bruksinspektorer 2,000—4,000 kronor; jernvägskonduktörer 1,500 kronor; stationsinspektorer 2,000—4,000 kronor; kronolänsmän 1,600—1,800 kronor.

Från **Vestmanlands län**: för fanjunkare 1,200 kronor; jernvägsstationsföreståndare 1,500—2,500 kronor; kronolänsmän 1,500—2,500 kronor.

Från **Kopparbergs län**: för skogvaktare 800—1,500 kronor; öfverskogvaktare 3,000 kronor; skogsinspektorer 3,000—6,000 kronor; jernvägsstationsföreståndare 1,500—2,000 kronor; jordbruksinspektorer 2,000—2,500 kronor; kronolänsmän 2,000—4,000 kronor; postmästare 2,500 kronor; bankkamrerare 3,000 kronor.

Från **Gefleborgs län**: för polismän 800—1,000 kronor; skogvaktare 1,000—1,200 kronor; skogsinspektorer 3,000—4,000 kronor; brädgårdsfaktorer 1,500—2,000 kronor; brädgårdsinspektorer 5,000—6,000 kronor; sågverksinspektorer 3,000—5,000 kronor; stationskarlsförmän 900—1,000 kronor; jernvägskonduktörer 1,000—1,200 kronor; lokomotivförare 1,500—2,500 kronor; tryckerifaktorer 2,800 kronor; handelsföreståndare 3,000—7,000 kronor; kronolänsmän 1,500—3,000 kronor; kassörer 2,000—3,500 kronor.

Från **Vesternorrlands län**: för sågställare vid sågverk 1,200 kronor; faktor vid sågverk 1,200 kronor; maskinist vid sågverk 1,400 kronor (jemte bostad och ved för nämnda sågverksarbetare); hyttmästare vid glasbruk 2,000 kronor (jemte bostad och ved); polisuppsyningsmän 1,500 kronor; kronolänsmän 2,000—2,500 kronor; stationsinspektorer 2,700 kronor; döfstumlärare 1,800—2,400 kronor; kontorister 2,000—3,000 kronor; landtbruksinspektorer 3,000—4,000 kronor; jernvägskamrerare 3,000 kronor; jernvägskontrollörer 3,000 kronor.

Från **Jemtlands län**: för kronolänsmän 1,600 kronor (jemte tre ålders-tillägg).

Från **Norrbottens län**: för gränsridare 900 kronor; kronojägare 1,000 kronor.

Folkskollärarelöner i utlandet.

(Afser endast landsbygden.)

(Bostad, vedbrand, trädgårdsland m. m. dylikt ingå icke i beloppen.)

I. Danmark.

A) Enligt lag af den 24 mars 1899.

1. **Begynnelselönen** bestämmes af ministern för kyrko- och undervisningsdepartementet efter förhandling med kommunen. Som regel för denna angifver lagen

- a) för förste- och ensamlärare . . . . . 700—900 kronor
 b) » andre lärare . . . . . 500—700 »

2. **Ålderstilläggen**, som utgå ensamt af statsmedel, utgöra

- a) för förste- och ensamlärare 4 å 200 kronor efter 5, 10, 15 och 20 år,
 b) för andre lärare 6 å 100 kronor efter 3, 6, 9, 12, 15 och 18 år.

B) *De faktiska lönebeloppen*, sådana de kommit att blifva i de 230 kommuner, som redan under 1899 genomfört den nya löne regleringen:

1) för förste- och ensamlärare:

i 6 kommuner	begynnelselön	600—	680	kronor;	högsta lön	1,400—1,480	kronor
» 10	»	700—	750	» ; »	»	1,500—1,550	»
» 29	»	800—	880	» ; »	»	1,600—1,680	»
» 53	»	900—	980	» ; »	»	1,700—1,780	»
» 76	»	1,000—	1,088	» ; »	»	1,800—1,888	»
» 37	»	1,100—	1,175	» ; »	»	1,900—1,975	»
» 10	»	1,200—	1,230	» ; »	»	2,000—2,030	»
» 2	»	1,300	—	» ; »	»	2,100 —	»
» 7	»	1,500	—	» ; »	»	2,300 —	»

2) för andre lärare:

i 6 kommuner	begynnelselön	600—	675	kronor;	högsta lön	1,200—1,275	kronor
» 15	»	700—	780	» ; »	»	1,300—1,380	»
» 1	»	800	—	» ; »	»	1,400 —	»
» 4	»	900	—	» ; »	»	1,500 —	»
» 4	»	1,000	—	» ; »	»	1,600 —	»
» 1	»	1,100	—	» ; »	»	1,700 —	»
» 1	»	1,300	—	» ; »	»	1,900 —	»

Således hafva för den första kategorien af lärare, hvilken är närmast jemförlig med Sveriges landsbygdslärare, endast 6 kommuner satt begynnelselönen under 700 kronor; 69 kommuner hafva hållit sig inom de af lagen angifna siffrorna, och icke mindre än 155 kommuner hafva gått öfver 900 kronor.

II. Preussen.

A) Lag af 1897:

1. Begynnelselön (minimi-) 900 mark.
2. Alderstillägg 9 à 80 mark efter 3, 6, 9, 12 o. s. v. år.

B) Provinsialkonferensernas lönesatser:

Provins.	Begynnelselön.	Hvarje ålders-tillägg.	Högsta lön.	Anm.
Ostpreussen	I 900 mark	100 m.	1,800 m.	{ Kommunerna äro med hänsyn till lefnadskostnaderna delade i 2 grupper.
	II 1,000	120	2,080	
Westpreussen	1,000	100	1,900	{ Förhållandet analogt med Ostpreussen.
Brandenburg	I 900	100	1,800	
	II 1,000	120	2,080	
	III 1,100	140	2,360	
Pommern	IV 1,200	160	2,640	{ Se ofvan!
	I 900	100	1,800	
Posen	II 1,000	120	2,080	{ Se ofvan!
	III 1,100	130	2,270	
Schlesien	IV 1,150	140	2,410	
	I 1,000	150	2,550	
Sachsen	1,000	100	1,900	{ Begynnelselönen bestämmes med hänsyn till priset på bränsle.
Schleswig-Holstein	1,100—1,200	120	2,180—2,280	
Hannover	I 1,000	120	2,080	
	II 1,100	140	2,360	
	III 1,200	160	2,640	
Westfalen	I 1,050	120	2,130	
	II 1,200	140	2,460	
	III 1,300	160	2,740	
Hessen-Nassau	I 1,000	120—150	2,080—2,350	
	II 1,050—1,100	130—150	2,220—2,450	
	III 1,200	140—150	2,460—2,550	
	IV 1,200—1,400	160	2,640—2,840	
Rhenprovinsen	I 1,150	130	2,320	
	II 1,200	140	2,460	
	III 1,250	150	2,600	
	IV 1,300	160	2,740	

C) *Medeltalet af de faktiska lönebeloppen*, sådana de gestalta sig i 372 kommuner inom olika delar af Preussen, hvilka genomfört den nya löneregleringen:

Begynnelselön 1,191 mark, hvarje ålderstillägg 156 mark, högsta lön 2,595 mark. Äfven i Preussen hafva således de lagstadgade minimibeloppen betydligt öfverskridits af landskommunerna.

	Lön		Ålderstillägg		
	Begynnelselön Mark	Högsta lön Mark	Antal	Storlek Mark	Antal år mellan tilläggen
III. Andra tyska stater.					
Bäjern (Lag 1894)	1,000	Obegränsadt	Obegr.	90	3, 2, 3, 5, 5, 5.
Württemberg (Lag 1899)	1,000—1,200	1,900—2,100	9	100	o. s. v. 7, 4, 3, 3, 3, 3, 3
Sachsen (Lag 1898)	1,200	2,100	6	2 à 200, 2 à 150 och 2 à 100	o. s. v. 5
Baden (Lag 1892)	1,100	2,000	9	100	3
D:o Regeringsförslag	1,100	2,000	6	150	3
Hessen (Lag 1899)	1,400	3,150	7	250	3
Oldenburg (Lag 1888)	900	1,350	6	75	5
Sachsen-Weimar (Lag 1892) I	950	1,600	5	140, 90, 120, 2 à 150	5
II	1,000	1,710	5	140, 120, 3 à 150	5
III	1,060	1,860	5	200, 4 à 150	5
IV	1,150	2,010	5	200, 150, 2 à 180,	5
Braunschweig (Lag 1895)	1,000	1,900	9	150 100	3, 3, 2, 2, 2, 3, 3, 3 o. s. v.
Anhalt (Lag 1892)	940	2,010	8	2 à 100, 2 à 150, 120, 3 à 150	3
Gotha (Lag 1892)	880	1,630	5	150	5
Koburg (Lag 1897)	1,000	2,100	—	—	—
Meiningen (Lag 1894)	1,000	1,800	6	2 à 100, 4 à 150.	4, 5, 5 o. s. v.
Altenburg (Lag 1893) I	1,050	1,500	6	3 à 50, 3 à 100	5
II	1,200	1,650	6	3 à 50, 3 à 100	5
III	1,350	1,800	6	3 à 50, 3 à 100	5
Reuss ä. L. (Lag 1891)	840	1,550	5	4 à 150, 110	5
Reuss j. L. (Lag 1898)	1,000	2,400	8	4 à 200, 4 à 150	4
Schwarzburg-Rudolstadt (1891)	900	1,200	4	75	5
Schwarzburg-Sondershausen (1896)	1,003	1,715	5	3 à 142, 2 à 143	2, 5, 5 o. s. v.
Lippe (Lag 1891)	1,000	1,600	4	150	5
Schaumburg-Lippe I	850	1,350	5	100	5
II	1,000	1,500	5	100	5
III	1,200	1,700	5	100	5
Waldeck	600—1,200	1,000—1,600	4	100	5
Elsass-Lothringen	800—1,200	1,400—1,800	—	—	—

	Lön		Ålderstillägg		
	Begynnelselön Francs	Högsta lön Francs	Antal	Storlek Francs	Antal år mellan tilläggen
IV. Schweiz.					
Kantonen Zürich	1,200	1,600	4	100	5
» Aargau	1,200	1,600	4	100	5
» Basel	1,800—2,700	—	—	400—500	—
» Genève	2,050	2,550	10	50	1
» Pays de Vand	1,400	1,600	4	50	—
» Neuenburg	1,400	2,200	—	—	—
» Schaffhausen	1,600	1,900	6	50	5
» Thurgau	1,312	1,512	4	50	—
» Appenzell	1,550	1,550	—	—	—
V. Belgien	1,200—2,500	1,800—3,100	6	100	4
VI. Serbien	800	2,450	6	250, 300	4
VII. Ryssland	Rubel 300	Rubel 500	—	—	—

VIII. Frankrike. Folkskollärarebefattningarna äro fördelade i fem klasser. Lönerna äro: 1,000, 1,200, 1,500, 1,800, 2,000 francs. Kommunens tillskott derutöfver: 100—800 francs, beroende på invånareantalet.

IX. Bulgarien. Enligt lag af 1899 finnas följande löneklasser: 1,200, 1,500, 1,800 francs.

X. Bosnien och Herzegovina. Begynnelselön: 1,000 mark. Högsta lön: 1,600 mark.

XI. Böhmen. Begynnelselön: 1,000—1,600 mark. Ålderstillägg: 3 å 100 mark och 3 å 200 mark med 5 års mellanrum. Högsta lön: 1,900—2,500 mark.

XII. Holland. Minimilön enligt lag: 700 gulden = 1,050 kronor. År 1894 hade

1,064 lärare	700— 800 gulden = 1,050—1,200 kronor
852 »	800—1,000 » = 1,200—1,500 »
362 »	1,000—1,200 » = 1,500—1,800 »
296 »	1,200—1,500 » = 1,800—2,250 »
278 »	1,500—1,800 » = 2,250—2,700 »
152 »	1,800—2,000 » = 2,700—3,000 »
90 »	mer än 2,000 » = mer än 3,000 »

- XIII. England.** År 1894 funnos följande större kategorier af lärare:
- 1) Sådana, som tillhörde den engelska statskyrkans skolor; lön i medeltal 2,160 kronor.
  - 2) Sådana, som lydde under lokala skolråd; lön i medeltal 2,898 kronor.
  - 3) Sådana, som tillhörde de »brittiska» skolorna; lön i medeltal 2,556 kronor.
  - 4) Sådana, som tillhörde Wesleyanska skolor; lön i medeltal 3,114 kronor.
  - 5) Sådana, som tillhörde romersk-katolska skolor; lön i medeltal 2,106 kronor.
- XIV. Skotland.** Lön i medeltal 1,823 kronor.
- XV. Kroatien och Slavonien.** Lön i medeltal 574 gulden = 1,003 kronor.
- XVI. Staten New-York.** Lön i medeltal 495 doll. = 1,857 kronor.
- XVII. Kuba.** Lön i medeltal 420 doll. = 1,575 kronor.
- XVIII. Transvaal.** Lön i medeltal 1,440 kronor.
-